

#aufschrei en #metoo: emancipatie in Duitsland

Themamiddag sociale bewegingen

Achtergrond - 22 oktober 2018 - Auteur: Marja Verburg

Een ruime meerderheid van de Duitsers, mannen én vrouwen, beoordeelt het #metoo-debat als positief. Ook vinden ze dat gelijke behandeling van man en vrouw in Duitsland grotendeels is verwezenlijkt. Maar dat laatste blijkt in de praktijk nogal tegen te vallen. Op de themamiddag sociale bewegingen op 1 november in Amsterdam spreekt onder meer de Duitse feministe Jasna Strick over vrouwenrechten en emancipatie.

Een jaar na het begin van #metoo, de hashtag waarmee vooral vrouwen wereldwijd hun ervaringen met ongewenste intimiteiten deelden, vindt 66 procent van de Duitsers het debat dat dat heeft losgemaakt goed. Het heeft problemen, bijvoorbeeld op de werkvloer, zichtbaar gemaakt, zeggen zij. Dat blijkt uit een peiling in opdracht van weekblad [Der Spiegel](#) voor het speciale themanummer #frauenland, begin oktober. Er is geen onderscheid tussen mannen en vrouwen in de positieve beoordeling van het #metoo-debat.

In Duitsland was het debat niet nieuw. In 2013 zorgde de [twitteractie #aufschrei](#) voor “een nieuwe visie op alledaags seksisme”, zoals de jury van de gerenommeerde Duitse mediaprijs Grimme Preis het verwoordde. #Aufschrei was de eerste hashtag die de prijs won. Aanleiding voor de twitteractie waren beschuldigingen van journalisten destijds over ongepast gedrag van politici.

#Aufschrei leidde in Duitsland onder meer tot een debat over seksisme op de werkvloer. Dat was wijdverbreid, bleek uit [onderzoek in 2015](#). Meer dan de helft van de Duitse werknemers, mannen en vrouwen, heeft wel eens een situatie meegemaakt die volgens de Duitse wet geldt als seksuele intimidatie, aldus de Antidiskriminierungsstelle ADS van de overheid. Zowel werknemers als werkgevers weten niet wat ze daartegen kunnen of moeten doen, schreven de onderzoekers.

Sociale bewegingen toen en nu

Op 1 november 2018 kijkt het Duitsland Instituut samen met schrijvers, activisten,

journalisten, politici en wetenschappers naar hoe de bewegingen van 1918 en 1968 ons begrip van democratie, emancipatie en rechtvaardigheid hebben beïnvloed. Jasna Strick (28) en de Nederlandse filosofe en feministe Harriët Bergman (26) spreken over emancipatie en vrouwenrechten in Duitsland en Nederland. De themamiddag is in De Melkweg in Amsterdam. [Zie Agenda](#)

Jasna Strick was een van de initiatiefnemers van #aufschrei. Door de actie is er veel ten goede veranderd in Duitsland, zei ze eerder deze maand tegen de regionale zender [rbb24](#). “De samenleving spreekt meer over dit soort gevallen”, aldus Strick. Ook doen veel meer slachtoffers van seksueel geweld sinds 2013 aangifte en zoeken hulp. Maar er is nog steeds veel te doen, vindt de activiste. Zelf heeft ze sinds de #aufschrei-actie te maken met haat en bedreigingen op sociale media.

Conservatievere bedrijfscultuur

De peiling van Der Spiegel laat verder zien dat 60 procent van de Duitsers vindt dat gelijke behandeling van man en vrouw in Duitsland grotendeels is verwezenlijkt. Maar in de praktijk blijkt dat vrouwen niet dezelfde maatschappelijke positie hebben als mannen.

Vrouwen in Duitsland verdienen gemiddeld 21 procent minder dan mannen, blijkt uit [cijfers](#) van het Duitse Bureau voor de Statistiek. Daarmee behoren de loonverschillen tot de grootste van Europa. Dat was de afgelopen jaren niet anders. De verschillen hebben meerdere oorzaken: vrouwen kiezen vaak voor lager betaalde banen en werken vaker in deeltijd. Maar als het loon van vrouwen en mannen die hetzelfde werk doen wordt vergeleken, is het verschil nog steeds 6 procent.

Duitsland heeft een conservatievere en meer door mannen gedomineerde bedrijfscultuur dan Nederland. Zo heerst in Duitse bedrijven voor leidinggevenden bijvoorbeeld vaak een *Anwesenheitskultur*. Veel Duitse managersfuncties worden vervuld door mannen die thuis een vrouw hebben die voor de kinderen zorgt, blijkt uit een studie van het Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung WZB. Vijf jaar geleden werkte slechts 1 procent van de leidinggevende mannen in Duitsland deeltijd. [Lees daarover meer in het Duitslandweb-dossier 'Vrouwen werk en kinderen in Duitsland'](#)

Leidinggevende functies

De overheid probeert met nieuwe wetten de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt te verbeteren. Vorig jaar werd de wet ‘Gesetz zur Förderung der Entgelttransparenz’ van kracht. Die bepaalt dat medewerkers in grote bedrijven

mogen opvragen wat collega's van het andere geslacht in gelijkwaardige posities verdienen. Bedrijven met meer dan 500 werknemers zijn verplicht voor meer loongelijkheid te zorgen.

Veel Duitse managersfuncties worden vervuld door mannen die thuis een vrouw hebben die voor de kinderen zorgt

Vanaf januari 2019 wordt het makkelijker om vanuit een deeltijd baan terug te keren naar voltijd. Dat is vooral gunstig voor ouders - in de praktijk vaak vrouwen - die tijdelijk minder werken als de kinderen klein zijn.

Vrouwen verdienen niet alleen minder, ze hebben ook veel minder vaak leidinggevende posities. In 2017 was slechts 29,2 procent van de hoge functies in bedrijven in handen van vrouwen, blijkt uit cijfers van het Statistisches Bundesamt. Dat is zelfs een daling ten opzichte van de jaren ervoor. Het ligt ook onder het Europese gemiddelde van 33,8 procent.

Hans-Bremse

In Duitsland wordt al jaren gepleit voor meer vrouwen aan de top en sinds 2016 is een vrouwenquotum van 30 procent voor toezichtsraden van grote bedrijven verplicht. Dat laatste lijkt effect te hebben: het aandeel vrouwen in die raden is sindsdien gestegen. Maar ondernemingen zelf doen te weinig om meer vrouwen in leidinggevende functies te krijgen, meldde het Deutsche Institut für Wirtschaftsforschung (DIW) in september in [Die Welt](#).

De invoering van een vrouwenquotum blijkt effect te hebben

Uit onderzoek blijkt dat het voor vrouwen in branches waar veel mannen werken, zoals de financiële sector, extra moeilijk is in een hoge positie terecht te komen. Als deze mannen kunnen kiezen tussen een man en een vrouw, kiezen ze vaak intuïtief de man, aldus de DIW.

Bij de overheid is de situatie niet beter, schreef [Die Zeit](#) in oktober. De krant deed uitgebreid onderzoek naar het aantal vrouwen in hoge functies bij ministeries en andere overheidsinstellingen en concludeert dat daar nog lang geen sprake is van gelijke behandeling. Vrouwen dringen nauwelijks tot hogere functies door, terwijl ze dat wel willen en er bij de overheid al jaren beleid voor is. Er zijn sinds 1949 meer *beamtete Staatssekretäre* (de hoogste ambtenaren op een ministerie) geweest die Hans heetten dan dat er vrouwen in die functie waren. Die Zeit spreekt daarom van de Hans-Bremse (Hans-rem). Een van de conclusies van het onderzoek is, net als van de DIW, dat het de leidinggevendenden in de top te weinig interesseert om er iets aan te veranderen.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/28668/aufschrei-en-metoo-emancipatie-in-duitsland>